

*Auer Ádám PhD-hallgató,
Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék*

Bakos Kitti – Nótári Tamás: Szellemi tulajdon – építészeti alkotás

2011-ben látott napvilágot a szegedi Lectum Kiadó gondozásában Bakos Kitti és Nótári Tamás monográfiája „*Szellemi tulajdon – építészeti alkotás*” címmel. A mű átfogóan mutatja be a szellemi alkotások jogának építészeti alkotásokra vonatkozó aspektusait, ha egy mondattal lehetne jellemezni a könyvben elemzett munka ívét: a szerzők az építészeti alkotások jogi vonatkozásait vizsgálják az épület ötletétől a műről készült képeslap forgalmazásáig.

A kötet két nagyobb tartalmi egységre osztható: az első az építészeti alkotások szerzői jogi, a második az iparjogvédelemi kapcsolódásait tárgyalja. A két részt a szerzők azonos módszer alapján vizsgálják, amely világos logikai rendszert ad az elemzésnek; a kutatások a nemzetközi szabályozás építészeti alkotásokra vonatkozó normáit követően a hatályos szabályok és bírói gyakorlat alapján a védett művek, az oltalomban részesülő alkotások körét mutatják be az olvasónak. A szerzői jogi és iparjogvédelmi kategóriák elemzése után az építészeti művek jogi felhasználásának lehetőségeit vizsgálják és ezek alapján vonják le az egyes fejezetek végén következtetéseiket.

A monográfia első része vizsgálja a szerzői jogi aspektusokat; a fentebb említett módszert egy történeti fejlődést elemző fejezet egészíti ki, amely bemutatja, hogy az *1884. évi XVI. törvénycikk*, az *1921. évi LIV. törvénycikk* és az *1969. évi III. törvény* milyen elméleti koncepciók és gyakorlati igények alapján részesítette szerzői jogi védelemben az építészeti alkotásokat. A fejezet teljes mértékben alkalmas arra, hogy az olvasó világos történeti kontextusban értelmezhesse a szerzői jogi normák elvi felépítését. A hatályos szabályok a szerzői jog általános kategóriáinak (jogvédelem tárgya, a védelem alanya) az építészeti alkotásokra történő alkalmazhatóságával kezdődnek, amelyben a témát illető jogalkalmazói –

a *Szerzői Jogi Szakértői Testület* és a bírói – gyakorlat feldolgozása teljes körűen mutatja be a szerzői jogi védelem tárgyának lehetséges aspektusait. A szerzői jogi kategóriák után a felhasználás jogi kereteinek vizsgálatát tűzték ki célul a szerzők. A felhasználás jogi szempontjainál a felhasználási szerződés gyakorlati példákkal alátámasztott elemzése mellett a vállalkozási és a munkaszerződés alkalmazásának speciális szempontjai is kimerítően bemutatásra kerülnek. A hasznosításra irányuló kontraktusok mellett a felhasználás egyes eseteit, valamint a szabad felhasználás és a származékos művek gyakorlati alkalmazhatóságának kérdéseit tárgyalják, ebben a szerkezeti egységben kiemelendő, hogy a szerzők külön fejezetet szentelnek a szerződések jogának új, atipikus formájának: a *merchandising* jogi jelenségének, mint a szerzői művek másodlagos felhasználásnak jogi keretét megvalósító kontraktusnak.

A kötet második részében kerülnek tárgyalásra az építészeti alkotások iparjogvédelmi aspektusai, és ebben a részben a szerzők nemcsak az építészeti alkotásokon fennálló oltalmakra, hanem azokra a konstrukciókra és szerkezeti megoldásokra is kitekintést tesznek, amelyek az építészeti alkotások kivitelezése során felmerülhetnek. A szerzők - a szerzői jogi részhez hasonlóan – az építészeti alkotások oltalmi feltételeinek tárgyalásához széles körű gyakorlati példákat mutatnak be a *Nemzetközi Szabadalmi Osztályozás* rendszerének szekcióiból. Ezáltal tág spektrumon mutatják be a szabadalmaztatható találmányok, használati mintaoltalmak és formatervezési mintaoltalmak joganyagát; valamint külön tárgyalják az építészeti alkotások körében felmerülő know-how problémáit. A felhasználás jogi kérdéseit illetően a licenc-szerződés alkalmazhatóságát és specialitását - az egyes specialitásokra kitérve – oltalmanként elemzik, valamint külön ki kell emelni, hogy más atipikusnak minősített szerződés alkalmazhatóságát is vizsgálják. Ebben a körben kerül bemutatásra a *franchise-szerződés*, amely a nem szellemi tulajdoni minőségből eredő felhasználás jogi keretűl is szolgálhat. Az egyes felhasználási esetek és a szabad felhasználás kategóriáit a szerzők a bírói gyakorlat által kimunkált szabályok elemzésével együtt mutatják be.

Az építészeti alkotások felhasználásának további területét jelentik azok az esetkörök, amelyek olyan hasznosítási cselekményeket és kontraktusokat takarnak, amelyek nem az épített műtárgyak szellemi tulajdoni minőségéhez kapcsolódnak. Az ebben a körben felmerülő szempontokat tartalmazza a kötet zárófejezete. E körben kerülnek bemutatásra a közbeszerzési jog kapcsolódási pontjai (építési beruházás vagy építési koncesszióként), továbbá a közszolgáltatásokba történő magántőke bevonás megoldásaként a *Public Private Partnership* (PPP) alkalmazási lehetősége, amely az ingatlanfejlesztés, és az épületek

létrehozása szempontjából kapcsolható az építészeti alkotások témaköréhez. További felhasználási módként vetik fel a szerzők a bérleti szerződésnek a *Ptk.* és a lakástörvény (1993. évi LXXVIII. törvény) szerinti konstrukcióját, valamint az *ingatlan lízing* intézményének az alkalmazását.

A monográfia az építészeti alkotásokat két irányból közelíti meg, majd a felhasználás szerződési megoldásainak a hagyományos kontraktusok mellett új, atipikus konstrukciók bemutatásával több új alternatívát is bemutat a gyakorlat számára. Az elemzés során a hazai jogi szakirodalom mellett az építészeti szakirodalom azon szegmensét is teljes körűen feldolgozza, amelyek jogi aspektusokat vizsgál. Emellett a széles körű gyakorlati esetek beépítése támasztja alá következtetéseiket. A kutatás módszere és a teljes körű hazai szakirodalmi feldolgozottsága, valamint a felhasználás jogi kereteinek újszerű irányokat bemutató komplex elemzése új eredményekkel gazdagította a jogtudományt. Külön ki kell emelni, hogy a szöveg megfogalmazása igényes, pontos és szépirodalmi szintű. A kötet mindezek alapján hasznos olvasmányként szolgál gyakorló jogászok, építészek, alkotók, és a téma iránt érdeklődő laikus és szakmai közönség számára. A kötet elején megfogalmazott célokat sikerült elérni a szerzőknek, és munkájuk eredményeit szemlélteti Szent-Györgyi Albert gondolata: „*látni, amit mindenki lát, és gondolni, amit még senki sem gondolt.*”